

Mara Carollo

Promite-mi că n-o să murim

Traducere din limba italiană și note de
Anamaria Gebăilă

Editori:

Silviu Dragomir

Magdalena Mărculescu

Vasile Dem. Zamfirescu

Redactare:

Cezar Petrîlă

Design și ilustrație copertă: Tudor-Gabriel Motroc

Director producție:

Cristian Claudiu Coban

Dtp:

Gabriela Anghel

Corectură:

Irina Botezatu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CAROLLO, MARA

Promite-mi că n-o să murim / Mara Carollo ; trad. din lb. italiană și
note de Anamaria Gebăilă. - București : Editura Trei, 2026

ISBN 978-606-40-3284-3

I. Gebăilă, Anamaria (trad. ; note)

821.131.1

Titlul original: Promettimi che non moriremo

Autor: MARA CAROLLO

Copyright © 2025 Mondadori Libri S.p.A., Milano

License agreement made through: Laura Ceccacci Agency S.R.L.

Copyright © Editura Trei, 2026

pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București

Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-3284-3

Partea întâi
Lucrurile care aduc moartea
(1918–1925)

Capitolul 1

Pentru ea, născută aproape odată cu izbucnirea războiului, acesta nu putea fi tăgăduit, la fel ca Dumnezeu, capra, zilele cu soare sau cele ploioase.

În clipa în care, fără să insiste prea mult, Mario îi spusese că războiul se terminase, Caterina avusese pentru prima oară senzația că are un bolovan în stomac.

În dimineața aceea cerul era plumburiu, iar norii mari și albi care deja acoperiseră piscurile munților din jur amenințau ca niște năluci și casele din cartier. Umiditatea făcea să picure stropi de pe olanele acoperișurilor, de pe ramurile scheletice ale copacilor și de pe acoperișurile din tablă ale șoproanelor cu lemne. Se adunau pe fațadele din piatră ale caselor înșiruite și pe frunzele putrede pe care nimeni nu le strânsese încă din curte. Zgomotul picăturilor ce cădeau pe pământ era întrerupt numai de croncănitul ciorilor ce zburau în jurul caselor și pe terasele muntelui. În noiembrie, pe câmpuri nu mai era mare lucru de făcut, iar grajdurile erau goale după atâția ani de război. În dimineața aceea, mulți stăteau în casă, în fața șemineului.

Dar nu și Caterina și Mario.

Ei doi n-aveau niciodată chef să stea în casă cu mamele lor, așa că rupeau frunze din dafinul care creștea lângă ușa casei lui Mario și, făcându-le bucățele, și le vârâu în nări, să vadă la care dintre ei încap mai multe.

Atunci, în timp ce se jucau, i-a spus el că războiul se terminase, cu glasul lui monoton dintotdeauna, de parcă ar fi fost o știre fără importanță.

— Cum? a întrebat ea, oprindu-se din joc și aruncând frunzele pe care le mai avea în palmă.

— Da, e-adevărat. Mi-a spus fratele meu azi-dimineață, a răspuns el.

— Care dintre ei? Fortunato?

— Nu, Felice.

— Și el de unde știe?

— I-a zis preotul.

Spre deosebire de ea, Mario împlinise deja cinci ani, dar Caterina nu era nicidecum dispusă să-l creadă doar fiindcă era mai mare.

A făcut câțiva pași către ușa casei sale ca să-i ceară o confirmare bunicului Bortolo. Apoi și-a amintit că, în ziua aceea, ieșise din casă devreme ca să se ducă după lemne și că era puțin probabil să se-ntoarcă înainte de asfințit.

Așa că a fugărit găinile ce scormoneau printre frunzele căzute din nucul cel mare, care creștea de cealaltă parte a curții, și s-a apropiat de marginea terasamentului pentru a arunca o privire în jos.

Din coșurile caselor aflate în vale se ridicau fuioare lungi de fum gros. Pe drumul militar nu era țipenie de om, doar bunica Nena, care cobora la cișmea cărând în mână boccelele de rufe murdare. Când bătrâna a trecut pe lângă el, un câine de vânătoare nervos a lătrat

puternic de după o poartă, dar era un nărav pe care-l avusese dintotdeauna animalul acela, așa încât nimeni nu-l mai lua în seamă.

Mai jos, dincolo de dealuri, se întindea câmpia, așa de neclintită și cenușie încât abia se deosebea de cer.

Mario, care între timp se așezase pe băncuța lipită de zidul casei Caterinei, construia pe scândura băncii o mică piramidă din frunze de dafin.

Caterina s-a întors la el ținându-și capul.

— Cred că n-ai dreptate. Mie mi se pare că totul e normal.

El și-a ridicat privirea.

— Îți spun eu că războiul s-a terminat! a repetat el. Știu sigur asta.

Caterina s-a urcat în picioare pe bancă pentru a-i spiona pe soldații din bucătăria ei.

În fața șemineului, ca-n fiecare dimineață, bucătarul militar curăța cartofii așezat pe taburetul pe care-l folosea mereu, cu picioarele rășchirate ca să-i încapă și burta lui mare. Un alt soldat, mult mai slab, umbla de colo-colo prin odaia cu pereții murdari de funingine; pune unele peste altele oalele de cupru pe masa mare pe care o foloseau îndeobște pentru distribuirea rației. O tavă a căzut, iar înjurătura de rigoare a ajuns limpede până la urechile lor.

— Ai văzut? a întrebat Caterina, punând degetul arătător pe geamul prăfuit al fereștricii și trasând o linie. Tot acolo sunt, ca-n fiecare dimineață.

— Nu știu. Poate pleacă peste câteva zile, a spus Mario desfăcând brațele.

Bolovanul din burta Caterinei a devenit atât de ascuțit și de mare încât, pentru o clipă, i-a tăiat răsuflarea.

— Hai cu mine, i-a zis prietenului ei, sărind jos de pe bancă.

L-a luat de mână și, înainte ca el să poată riposta, l-a tras iute în sus pe povârniș, în spatele caselor, dincolo de terasele grădinilor, unde pajiștile de iarbă uscată se deschideau și îngăduiau o priveliște mai largă.

— Bunicul spune că frontul e acolo. Că austriecii sunt la o aruncătură de băț, a strigat ea, arătând spre o zonă oarecare de pe creasta înierbată a muntelui Serona, a cărui siluetă rotunjită se înălța în dreapta drumului, de cealaltă parte a văii.

Mario n-a răspuns.

O cioară a trecut croncănind pe deasupra capetelor lor.

Atunci Caterina s-a trântit cu fundul pe un mușuroi de pământ rece, unul dintre multele făcute de cârțițe.

A oftat. Apoi a smuls un smoc de iarbă gălbuie și l-a aruncat în jos, spre râpă.

Amândoi s-au uitat cum smocul acela cu pământ s-a rostogolit până în grădinile de zarzavaturi.

— Dar ce ai de ești așa supărată? Eu mă bucur că s-a terminat războiul. Toată lumea se bucură, a spus el, așezându-se lângă ea.

Caterina l-a privit neîncrezătoare.

— Păi, și-acum ce facem, dacă nu mai e război?

Așa cum prevăzuse Mario, primii care au plecat au fost chiar soldații care ocupaseră bucătăria familiei Caterinei. Dintr-odată, odăile casei au devenit prea multe, până-ntr-atât încât se putea întâmpla ca adulții și copiii să nu se vadă chiar și o jumătate de zi: bunicii lucrau în grajd, mama tricota la gura sobei, iar ea și Linda, care era

cu un an mai mică, stăteau la etaj și abureau geamurile ca să facă desene cu buzele și mâinile sau se strâmbau în fața oglinzii mari a șifonierului.

Uneori, în loc să rămână în casa aceea în care de-acum îi părea că se pierde, Caterina se așeza pe marginea drumului militar, iar de acolo urmărea procesiunea soldaților care coborau de pe munte.

Când treceau pe lângă ea, dădea să-i salute, dar ei nu ridicau privirea din pământ. De parcă abia ar fi așteptat să plece, de parcă muntele ar fi devenit dintr-odată un loc nefast. Nici la ușa Mariei nu se mai opreau, acolo unde, cu câteva săptămâni înainte, era întrecere mare între soldații care voiau să fie primiți.

Din când în când mai răgea câte-un măgar. Câte un soldat își striga vreun camarad aflat nu prea departe. Câte un șoim săgeta cerul cenușiu și țipa chiar deasupra capetelor lor. Apoi nu se mai întâmpla nimic, dăinuia doar scârțâitul pietrișului sub copite și bocanci. Puțin mai jos, convoiul trecea de cotitură și dispărea înghițit de pădure.

Din curtea casei, Caterina reușea să vadă procesiunea până la câțiva kilometri. Privea cum șirurile lungi de soldați ajungeau la cimitirul de la Calvene și ocoleau dealurile din Bregonze. Așezați sub nuc, ea și Mario își petreceau după-amiezi întregi stabilind cu precizie care era punctul în care șirurile de soldați în mișcare erau înghițite de peisajul nedefinit al câmpiei, încetând pentru totdeauna să mai existe. Uneori i se părea că asta se-ntâmpla pe la Zugliano. Alteori, dacă era cer senin, ceva mai la vale, către satele pe care știa de la bunicul că se numesc Thiene și Villaverla. Odată, Mario i-a spus că a văzut mișcare până la Vicenza.

În scurt timp a fost demontat și telefericul, care multă vreme îi încântase pe copii, făcând să zboare de-a lungul crestei muntelui niște pachete cât vacile de mari. În locul cablurilor sale nesfârșite, în mijlocul povârnișului a rămas o cicatrice lungă de copaci doborâți. Au fost lăsați doar stâlpii mari din ciment de la baza urcușului. Când cobora la cișmea cu mama ei, Caterina își rupea unghiile încercând să îndepărteze mușchiul care crescuse imediat pe suprafața lor aspră și rece.

Mario nu mai voia să se ascundă cu ea în crăpăturile stâncoase din Val Scura, unde obișnuiau să se adăpostească atunci când auzeau exploziile în depărtare. Acum, că soldații plecaseră și încetaseră bubuiturile, sumedenia de văi și văioage care brăzdau povârnișul aduceau de pe front doar foșnetul inofensiv al vântului prin grămezile de frunze uscate.

Capitolul 2

De vreo săptămână sosise de la Primărie scrisoarea prin care se anunța că unchii Lino și Vittorio muriseră în război, iar de atunci bunica se schimbase. Stătea zi și noapte nemișcată în fața vetrei, se ruga pentru sufletele fiilor ei și bolborosea cuvinte de neînțeles. Era neclintită, ca broaștele pe care Caterina le mai găsea uneori plutind în apa rece de la cișmea și pe care degeaba încerca să le împungă cu degetele.

Renunțase să mai vorbească, chiar și să mănânce. Și nici prin gând nu-i mai trecea să-i spună povești Caterinei.

Mama ei, în schimb, din ziua când primiseră scrisoarea nu stătea locului o clipă.

— Ați auzit? întreba ea la cel mai mic zgomot neobișnuit. Oare vine cineva?

— Nu, Virginia, nu, răspundea bunicul clătinând din cap.

Dar oricum pe ea n-o interesa răspunsul, de parcă ar fi vorbit singură.

Dacă erau acasă, uita mămăliga pe foc și-o lăsa pe Linda pe jumătate nepieptănată. Se repezea la grilaj și-și lipea fața de bare ca să vadă câțiva metri mai departe.

Dacă erau la cișmea, alerga până la cotitura din vale, lăsând rufele pe jumătate săpunite pe zolitorul din lemn. Când se întorcea, își ieșea din fire din pricina rufelor ude și, storcându-le sau frecându-le prea mult cu peria, îi sângerau nodurile degetelor, deja distruse de frig.

Noaptea nu mai reușea să se liniștească, pănușii din salteaua ei se frecau cu un zgomot înfundat și neplăcut care nu-i lăsa nici pe ceilalți să adoarmă. Uneori Caterina o auzea cum se ridică și coboară scările, care scârțâiau, deși mama ei avea pasul ușor. Într-o noapte a urmărit-o. A zărit-o la capătul scărilor, în pragul ușii larg deschise, cercetând licăririle slabe de pe întinderea câmpiei. N-avea șal, iar aerul înghețat făcea să-i fluture cămașa de noapte în jurul picioarelor. Caterina s-a apropiat de ea și a încercat s-o apuce de degete, dar ea s-a ferit.

Nu mai avea grijă nici de ea, nici de sora ei, Linda, care începuse să-și petreacă tot timpul stând sub masa din bucătărie și încercând să smulgă penele găinilor adăpostite în casă, la căldură.

Din dimineața când o găsiseră pe capra lor, Brunetița, moartă în grajd, mama ei devenise și mai distrată.

De la o vreme animalul era agitat, lovea cu coarnele în toate părțile și zgâria poarta cu copitele. În timpul nopții, dărmase scara din lemn sprijinită de podul fânării și-și frânsese gâtul.

— Biata de ea, poate-i era dor de țap, a spus Virginia în timp ce târâia leșul afară din grajd.

Apoi a plâns toată ziua, înfășurată în șalul ei negru.

Caterina, în schimb, se întreba doar de unde aveau să mai facă rost de lapte.

★

Soarele apusese de mult și o ceață s-o tai cu cuțitul se ridica peste câmpie. Nu se vedea țipenie de om. Familiile fără soți se retrăseseră deja în case, găinile dormeau în cuibare, iar caprele se strecuraseră la căldurică, în grajduri, de-ndată ce se ivise ocazia. Chiar și Mario o părăsise ca să se ducă să mănânce de seară.

Așteptând s-o strige și pe ea cineva în casă, Caterina se juca făcând echilibristică pe zidurile din piatră care susțineau terasamentul, urmărind albul pietrelor aliniate, care ieșea în evidență în întunericul încă șovăielnic al serii. Uneori aluneca pe bolovanii umezi și cădea în tufele ude de crizanteme care creșteau din abundență la marginea grădinilor de zarzavaturi. Alteori se oprea să-și scarpine cu furie brațele iritate de lâna aspră și împăsilită a puloverului.

O fâșie de lună s-a ivit printre norii îngrămădiți pe cerul nopții. Caterina s-a oprit să privească spre câmpia care, acoperită de ceață, se transformase într-o uriașă cuvă lăptoasă. S-a gândit că ar fi fost frumos ca și munții să se scufunde în ea. Atunci ar fi dispărut versanții sterpi, drumul pustiu și piscurile golașe. Dacă totul ar fi fost înghițit de ceață, și-ar fi putut închipui o altă lume. O lume în care mama să mai fie veselă și în care Maria să-și pună iarăși trandafiri în păr ca să-i atragă pe soldați. O lume plină de soldați, țipete și explozii. În sfârșit, o lume plină, așa cum fusese lumea ei până nu demult.

Chiar în clipa aceea, dinspre drum s-a auzit un zgomot ușor de pași pe pietriș. Câinele lui Beniamino a început să latre și să scormonească pământul cu labele. Zalele lanțului cu care era legat au zornăit, lovindu-se unele de altele.

Caterina a deslușit o siluetă lentă și întunecată ce urca spre curte dinspre drum. După plecarea militarilor, era foarte ciudat să mai zărești câte un trecător. Mai cu seamă într-o seară ca aceea, în care, în scurt timp, n-aveai să mai vezi nimic nici măcar la doi pași.

Coborî de pe zid, călcând cu grijă printre crăpăturile dintre pietre, și dădu fuga spre case. Vizitatorul era atât de murdar și de înfofolit încât abia când a ajuns în fața lui s-a convins că e bărbat.

Omul n-a părut s-o bage în seamă, ocolind-o ca și cum ar fi fost vreo plantă sau vreo unealtă abandonată prin ogradă, și s-a dus mai departe încet, fără să-și ridice privirea din pământ.

Caterina s-a luat după el.

Au trecut de casa lui Mario, care era prima din șir. De dincolo de fereastră, prietenul ei a bătut în geam în semn de salut, iar ea a ridicat mâna drept răspuns.

Însă nou-venitul nu dădea încă semne că ar fi observat-o.

Când au ajuns în preajma casei sale, s-a simțit îndreptățită să-l tragă de pantaloni.

— De ce ești așa murdar?

Bărbatul s-a oprit.

S-a uitat țintă la ea.

— Câți ani ai?

Caterina ridică mâna, cu degetul mare îndoit și cu celelalte patru întinse.

În continuare o privea țintă.

— Și cum te cheamă?

În clipa aceea, mama a deschis ușa.

După atâta liniște, țipătul ei a făcut-o să tresară.

A văzut-o cum se năpustește către necunoscut, îl strânge în brațe și-l sărută, cum nu făcuse niciodată cu ea.

— E tatăl tău! i-a spus Caterinei în singurul moment când s-a desprins de el. S-a întors tatăl tău!

A doua oară în câteva zile, Caterina a simțit un bolovan în stomac.

Bărbatul acela urât n-avea cum să fie tatăl ei. Ea și-l închipuise ca pe Hristosul din iconița pe care le-o lăsase preotul când trecuse să binecuvânteze casele. Cu ochi albaștri, cu părul lung și ondulat, alb la piele și cu inima în mână. Nu se putea ca mama ei să-i fi trimis, la fiecare Crăciun, o bucată de brânză din aceea bună și o pereche de șosete din lână moale tocmai acelui soldat murdar.

— Ce-i cu tă răboiul ăsta? a bombănit bunicul din pragul ușii, scuipând pe jos.

Când l-a văzut pe bărbat, a amuțit. Apoi s-a dus către el, l-a îmbrățișat și a început să plângă și el cu sughițuri.

— Nena! Nena! Ieși pân-afară, striga el către bunica.

Surprinși de gălăgie, vecinii s-au ițit pe după ușile caselor înșirate.

Adele și Silvano au ajuns primii, căci erau bătrâni și n-aveau așa multă treabă. Apoi au venit și celelalte vecine: Rosa, Elsa, Beata, chiar și Irma, cu Mario de mână. Toți se strânseseră în jurul bărbatului murdar și urât; unii îi puneau o mână pe umăr, alții îl mângâiau pe cap.

Neînțelegând ce se întâmplă și temându-se ca nu cumva să primească vreo lovitură de genunchi, Caterina s-a strecurat iute printre picioarele adulților. Mai să o dărâme în pragul ușii pe bunica; după multe zile, se ridicase și ea de pe scaunul ei și ieșea din casă. Pe când urca în

fugă scările ca să se ascundă într-o odaie, a ratat o treaptă și și-a julit genunchiul de marginea treptei următoare.

— Linda, Linda, hai să vezi! a strigat ea intrând în odăița în care dormea împreună cu sora și cu mama ei.

Fetița s-a ridicat în șezut, s-a frecat la ochi, apoi s-a întins din nou în pat.

Atunci Caterina a lăsat-o în pace și s-a repezit la fereastra din camera bunicilor, singura de la etaj care dădea spre curte.

De sus, a văzut cum se adunau tot mai mulți oameni; unii veneau chiar de la casele din vale. Maria a ajuns ultima, aplaudând, singura care purta un șal roșu, nu negru, și l-a sărutat pe obraz.

Apoi mama ei l-a apucat pe necunoscut de un braț, ca și cum ar fi fost doar al ei, iar micul grup le-a făcut loc, lăsându-i să treacă.

Văzându-l apropiindu-se de intrare, Caterinei i s-au umplut ochii de lacrimi. De ce nu se ducea la Beata, căreia-i murise bărbatul pe front? Sau la Maria, care era atât de frumoasă...

— Sunt plin de păduchi, l-a auzit spunând în pragul ușii.

Atunci mama l-a ajutat să se dezbrace. Pe ea n-o mai primenise de zile întregi, iar puloverul o deranja iarăși.

Bărbatul a intrat în casă în chiloți. Era murdar, slăbit și așa de uscățiv, că-i puteai număra coastele.

Caterina a coborât primele două trepte și și-a întins capul peste balustradă ca să vadă camera de jos.

Nu mai pomenise o asemenea agitație, nici măcar când părea că soldații austrieci erau pe cale să năvălească în casele lor.

Bunicul se tot plimba între masă și chiuvetă cu un castron în mână, ca și cum ar fi căutat ceva. De vreo două ori s-a ciocnit de bunica, și ea la fel de zăpăcită. Iar mama nu izbutea să scoată tigaia din dulap și făcea un zgomot infernal, izbind coada tigăii de ușa bufetului. Când s-a săturat să tot tragă de tigaie, s-a ridicat în picioare și a dat peste castronul pe care-l ținea bunicul în mână: castronul a căzut și s-a făcut țândări.

Caterinei i se păreau buimaci cu toții, ca niște muște prinse sub pahar.

Singurul care nu făcea nimic era nou-venitul. Stătea nemișcat în fața șemineului, cu o pătură pe umeri, și se uita la fumul dens care ieșea din buștenii încă umezi, aruncați la pezezeală în foc.

Bunicul a venit să deschidă ușa de sub scări ca să aerisească puțin, însă n-a băgat-o nicidecum în seamă pe Caterina, cocoțată în capul scărilor, lângă balustradă. Aerul înghețat a ajuns până sus și i s-a strecurat pe sub fustiță, făcând-o să tremure.

De ce nu se-ngrijea nimeni și de ea?

Mâncărimea a devenit iarăși insuportabilă. Voia să-și scoată puloverul, dar lâna împâslită era tare și puloverul strâmt. S-a învârtit de vreo două ori cu puloverul pe ochi și, încercând să și-l scoată, s-a lovit cu spatele de colțul balustradei. De cum a izbutit să scoată mânecile, l-a mototolit și l-a aruncat la parter. S-a uitat cum puloverul se rostogolește pe scări, simțind cum se înfurie și mai tare la fiecare treaptă. S-a hotărât să se ducă să-și caute o altă familie a doua zi, cu o mamă care s-o iubească și niște bunici care s-o alinte. O să se ducă la Beata, căci în casa aceea tatăl murise deja.

Apoi s-a așezat pe treapta de sus și s-a scărpinat pe brațe până i s-au rupt toate crustele. Când a simțit că vârfurile degetelor i se umezesc de sânge, s-a ridicat și s-a dus să se întindă lângă Linda, care dormea liniștită doar fiindcă nu știa nimic despre năpasta care se abătuse asupra lor.

Vreme de-o săptămână, tatăl ei nu s-a ridicat din pat. Noaptea, când îl vedea așa de aproape, era mai rău decât pe vremea când austriecii ajunseseră pe muntele de lângă satul lor.

— Ce bine de tine că s-a-ntors tatăl tău, îi spunea Lucia, care locuia în casa de alături, în timp ce jucau șotronul pe aleea cu pietriș.

Caterina se uita la ea neîncrezătoare.

— Dacă vrei, poți să-l iei tu. E foarte urât. Ne-a adus și păduchi...

După o săptămână, pe la amiază, când mămăliga era aproape gata și toți stăteau deja la masă, au auzit scârțâind scările. Tatăl ei și-a făcut apariția în bucătărie. Purta niște haine foarte largi, pe care Caterina nu le mai văzuse prin casă. Nu prea reușea să se țină drept și se sprijinea cu o mână de perete.

— Mă duc să văd ce-o mai fi prin grădina de zarzavaturi, a spus el.

Mama a lăsat polonicul în ceaunul de cupru agățat deasupra focului și s-a apropiat de el, încercând să-l sprijine.

— Vin cu tine.

Cu toții se uitau la ei doi. Caterina și-a ținut răsuflarea.

El a îndepărtat-o pe soția lui cu mâna și a ieșit clătînându-se.